

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето
Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Хърватия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителска отговорност означава отговорностите, задълженията и правата на родителите, предназначени да защитават и насърчават личните и имуществените права на детето, както и неговите висши интереси. Родителите са задължени да упражняват родителските права съобразно нуждите във връзка с развитието на детето и неговите способности. Никой родител не може да се откаже от правото си на упражняване на родителски права. Родителите за задължени да обсъждат и да постигат съгласие с детето по отделните аспекти на родителските права в зависимост от неговата възраст и зрялост.

Родителските права включват правото и задължението да се защитават личните права на детето във връзка със здравето, развитието, грижата и защитата, възпитанието и образованието, личните отношения и избора на местопребиваване, както и правото и задължението да се управлява имуществото на детето. Родителските права включват и правото и задължението да се представляват личните и имуществените права и интереси на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат правото и задължението да упражняват родителските права равностойно, съвместно и по съгласие. Когато родителите не живеят постоянно заедно, те са задължени да постигат съгласие относно условията за упражняване на родителските права чрез изготвяне на план за споделено упражняване на родителските права. Споделеното упражняване на родителските права може да бъде уредено и от съд, като решението на съда се основава на договореностите между родителите относно всички съответни въпроси в плана за споделено упражняване на родителските права. При споделено упражняване на родителските права родителите трябва да се стремят да разрешават всички проблеми чрез съгласие.

Всеки от родителите може да упражнява сам родителските права изцяло, частично или до степеня, необходима за вземане на решение по конкретен важен въпрос, касаещ детето. В горепосочените ситуации правото на другия родител да упражнява родителските права може да бъде ограничено само със съдебно решение, като се вземат предвид висшите интереси на детето. Ако е съществувало споделено упражняване на родителските права преди смъртта на единия от родителите, преживелият родител трябва да упражнява сам родителските права без съдебно решение, в случай че другият родител е починал или е обявен за починал. Всеки от родителите може да упражнява сам родителските права, ако съдът е постановил това, когато в хода на съдебно производство родителите не са постигнали съгласие по плана за споделено упражняване на родителските права или алтернативно споразумение. В този случай съдът е задължен да даде предимство на родителя, който е проявил желание да сътрудничи и да се постигне споразумение относно споделеното упражняване на родителските права.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Когато родител е малолетно или непълнолетно лице или лице, лишено от дееспособност в конкретна област от обхвата на родителските права, упражняването на последните ще бъде спряно поради правни пречки. Докато спирането е в сила, горепосоченият родител може да се грижи ежедневно за детето сам, заедно с другия родител на детето или заедно с настойник, назначен съгласно разпоредбите на Закона за семейството (*Obiteljski zakon*) във връзка с назначаването на настойник. Горепосоченият родител няма право да представлява детето, а когато е лишен от дееспособност, няма право да представлява детето в областта, в която е лишен от дееспособност. Детето ще бъде представлявано от другия родител или от настойника, като последният е задължен да се съобразява с желанията на другия родител.

Когато родителите на детето или единият родител и настойникът не постигат съгласие относно представителството по отношение на важни решения свързани с детето, съдът ще постанови, в отговор на предложение, направено от детето, от единия от родителите или от настойника, решение в отсъствието на страна (*ex parte*) относно това кой да представлява детето по съответния въпрос.

В отговор на предложение, направено от детето, от единия от родителите или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*) за спиране на упражняването на родителските права (спиране на упражняването на родителските права поради реални пречки), ако единият от родителите отсъства или адреса му по местопребиваване е неизвестен, или ако единият от родителите е възпрепятстван по обективни причини да упражнява родителските права за дълъг период от време. Въпросният родител няма право да упражнява родителските права за срока, в рамките на който тяхното упражняване е спряно поради горепосочените причини. В рамките на такъв срок на спиране родителските права ще бъдат упражнявани само от другия родител или детето ще бъде поставено под попечителство съгласно разпоредбите на Закона за семейството. В отговор на предложение, направено от детето, от родител с родителски права, чието упражняване е спряно, или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*) за прекратяване на спирането на упражняването на родителските права поради реални пречки, когато вече не са налице основанията за налагане на спирането.

Когато родителите споделят упражняването на родителските права и единият от тях почине, преживелият родител ще продължи да упражнява родителските права сам. Ако почине родителят, който упражнява сам родителските права, в отговор на предложение, направено от детето, от преживелият родител или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*), с което ще възложи упражняването на родителските права на преживелият родител, ако счита, че това е във висшите интереси на детето. Когато и двамата родителите починат, детето ще бъде поставено под попечителство от център за социално подпомагане. Докато е все още жив, родителят, упражняващ родителските права, може чрез завещание или нотариален документ [посочен като „anticipirana naredba“ („предварително решение /указание“) на хърватски език] да определи лице, което според него би осигурило най-добрата грижа за детето в случай на негова смърт. Когато при смъртта на родител на детето се назначава настойник, под внимание ще бъде взето мнението на детето и желанията на преживелият родител, освен ако не се смята, че вземането в предвид на тяхното мнение/желания няма да е във висшите интереси на детето.

Съгласно член 224 от Закона за семейството дадено дете се поставя под попечителство, ако неговите родители са починали, изчезнали, намират се в неизвестност или са пребивавали на неизвестен адрес поне за един месец; ако неговите родители са били лишени от правото на упражняване на родителските права; ако родителите му, които са лишени от дееспособност в дадена област, което не им позволява да

упражняват родителските права, не са поверили детето на лице, отговарящо на критериите за настойничество, или ако родителите му са дали съгласието си то да бъде осиновено. Съгласно член 225 от Закона за семейството решението за поставяне на детето под попечителство и за назначаване на настойник трябва да се вземе от център за социално подпомагане. Освен ако не е предвидено друго в Закона за семейството, център за социално подпомагане може да остави детето под ежедневната грижа на настойник, друго лице, приемно семейство, дом за деца, лишени от родителска грижа, или под грижата на юридическо лице, което се занимава с дейности в областта на социалното подпомагане. Мерките за защита на личните права и висшите интереси на детето ще бъдат взети въз основа на експертна оценка, ако се установи, че правата и висшите интереси на детето са били нарушени или че правата, висшите интереси и развитието на детето са били застрашени. Ще се счита, че правата на детето са били застрашени, ако полагащата за него грижа е неадекватна, детето изпитва психосоциални затруднения (изразени чрез неговото поведение, емоционални проблеми, проблеми в училище или други проблеми във връзка с неговото израстване) или ако е вероятно да възникнат горепосочените обстоятелства.

За да защити правата и висшите интереси на детето, даден център за социално подпомагане може:

1. да вземе спешни мерки за отделяне на детето и да го настани извън семейния му дом;
2. да издаде предупреждение след грешка или пропуск при упражняването на родителските права;
3. да организира получаването на професионална помощ и подкрепа от страна на родителите във връзка с упражняването на родителските права;

и

4. да организира получаването на интензивна професионална помощ от страна на родителите и осъществяването на надзор върху упражняваните от тях родителски права. За да защити личните права и висшите интереси на детето, даден съд може:

1. временно да постави детето под грижата на друго лице, приемно семейство или институция за социално подпомагане;
2. да издаде ограничителна заповед;
3. да лиши родителите от правото им да живеят в общ дом с детето и да постави детето под ежедневната грижа на друго лице, приемно семейство или институция за социално подпомагане;
4. да предостави подкрепа за възпитанието на детето, ако то има поведенчески проблеми, като го настани в приемно семейство или институция за социално подпомагане; или
5. да лиши родителите от правото им да упражняват родителските права.

Като част от мерките за защита на правата и висшите интереси на детето в Закона за семейството се съдържат разпоредби за регламентиране на осигуряването на временно настаняване на детето или временно настаняване на детето под грижата на друго лице, за лишаване на родителите от правото им живеят в общ дом с детето и др.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Въпроси, свързани с родителската отговорност, могат да бъдат решени чрез изготвянето на план за споделено упражняване на родителските права или чрез съдебно решение.

Планът за споделено упражняване на родителските права представлява писмено споразумение между родителите, в което се определят начините за споделено упражняване на родителските права, когато родителите на детето не живеят постоянно заедно като семейство.

В плана за споделено упражняване на родителските права трябва да се посочва следното:

1. мястото и адресът, на който живее детето,
2. времето, което детето трябва да прекарва с всеки от родителите,
3. начините за обмен на информация във връзка със съгласието, което е необходимо при вземането на важни решения по отношение на детето, и за обмен на важна информация във връзка с детето,
4. равнището на задължението за издръжка на родителя, с когото детето не живее; и
5. начините за решаване на бъдещи въпроси. Родителите могат да изготвят плана за споделено упражняване на родителските права сами или като част от процеса на задължително консултиране или процедурата по семейна медиация.

Ако родителите не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права или ако той бъде отхвърлен от съда, всеки от родителите или детето може да предяви иск с цел да бъдат разрешени всички въпроси, касаещи родителя, с когото детето ще живее, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител или издръжката за детето. В производство, в което се взема решение относно това с кой родител ще живее детето, относно упражняването на родителските права или относно личните отношения на детето с другия родител, съдът няма да е обвързан от каквото и да е искане от страните. Съдът може да постанови решение относно това с кой родител ще живее детето, относно начините, по които детето ще поддържа лични отношения с другия родител, и относно упражняването на родителските права въз основа на споразумение между родители, ако счита, че това споразумение е във висшите интереси на детето.

Съдът ще се произнесе служебно, за да определи с кой родител ще живее детето, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето, като постанови решение, с което ще установи непоправимото разстройство на брака или унищожаването на брака, както и ще се произнесе по други случаи, в които родителите живеят отделно, или ще постанови решение по дело за оспорване на майчинството или бащинството, ако постановяването на такова решение е възможно и необходимо с оглед на резултата от съдебното производство и фактите по делото.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

За да бъде изпълним, планът за споделено упражняване на родителските права може да бъде представен в съда като част от производство в отсъствието на страна (*ex parte*), което ще позволи на съда да провери съдържанието му и да одобри или да отхвърли плана съгласно разпоредбите на Закона за семейството. Планът за споделено упражняване на родителските права може да бъде изменен в зависимост от възрастта и зрелостта на детето или когато измененията са продиктувани от значителни промени в обстоятелствата. Ако бъде изменен, планът трябва да бъде представен на съда като част от производство в отсъствието на страна (*ex parte*), за да може съда да провери неговото съдържание и да одобри или да отхвърли измененията.

Съдът може да постанови решение относно това с кой родител ще живее детето, относно начините, по които детето ще поддържа лични отношения с другия родител и относно упражняването на родителските права въз основа на споразумение между родителите, ако счита, че това споразумение е във висшите интереси на детето. Ако родителите решат да осигурят споделено упражняване на родителските права, в споразумението трябва да се уреждат всички важни въпроси, повдигнати в плана за споделено упражняване на родителските права. Що се отнася до средствата за правна защита или изменението на решението на съда, решението на съда, което се основава на споразумението между родителите относно споделеното упражняване на родителските права, ще има същата правна сила като одобрения от съда план за споделено упражняване на родителските права. В решението, свързано с упражняването на родителските права или личните отношения на детето с другия

родител, не трябва да бъдат включвани обяснителни бележки, ако решението се основава на горепосоченото споразумение между родителите относно предоставянето на споделено упражняване на родителските права.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако родителите не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права, център за социално подпомагане ще ги насърчи да се опитат да постигнат съгласие като част от процедурата по семейна медиация, освен ако въпросният случай не подлежи на законоустановените изисквания за медиация. Ако родители, които желаят да се разведат, не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права, център за социално подпомагане ще ги уведоми, че като част от бракоразводното дело, заведено чрез предявяване на иск от единия съпруг, съдът служебно:

1. ще постанови решение, с което да определи с кой от родителите ще живее детето, условията за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето;
2. ще позволи на детето да изрази мнението си съгласно Закона за семейството; и
3. ще назначи специален настойник за детето в съответствие с разпоредбите на Закона за семейството.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съгласно член 413 от Закона за семейството съдът ще се произнесе служебно, за да определи с кой родител ще живее детето, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето, като постанови решение, с което ще установи неоправимото разстройство на брака или унищожаването на брака, както и ще се произнесе по други случаи, в които родителите живеят отделно, или ще постанови решение по дело за оспорване на майчинството или бащинството, ако постановяването на такова решение е възможно и необходимо с оглед на резултата от съдебното производство и фактите по делото. Съдът може

1. да ограничи или да забрани личните отношения на детето с другия родител;
2. да се произнесе във връзка с това личните отношения да се осъществяват под надзора на експерт;
3. да определи мярка за защита на правата и висшите интереси на детето в зависимост от обстоятелствата по делото; или
4. да се произнесе по режима на лични отношения с мачехата или втория баща, ако те живеят с детето и се грижат за него след прекратяването на брака им.

Съгласно член 417 от Закона за семейството в производството за вземане на решение относно личните отношения на детето с другия родител съдът е длъжен да уведоми родителите, че тези лични отношения са от особено значение за благополучието на детето, да насърчи родителите да постигнат съгласие и да участват в процедура по семейна медиация в случаи, различни от тези, свързани с домашното насилие, и ако родителите не успеят да постигнат съгласие, да гарантира, че мястото, където детето ще поддържа лични отношения с другия родител, е подходящо за детето, като взема предвид географските и времевите ограничения на другия родител. В решението на съда трябва да се съдържат подробности, свързани с начина по който, времето, в което, и местоположението, където другият родител може да взема и да връща детето и, ако е необходимо, подробности относно разходите, свързани с личните отношения. В обяснителните бележки към решението съдът ще включи писмено предупреждение, описващо правните последици от неспазването на задължението за улесняване на личните отношения на детето с другия родител (включително глоба, лишаване от свобода или решение за промяна на решението, с което се определя с кой родител ще живее детето). Съгласно член 418 от Закона за семейството съдът може да постанови в рамките на производството за определяне на личните отношения на детето с другия родител една или повече мерки, за да гарантира изпълнението, ако подозира, че е малко вероятно родителят, с когото живее детето, да спазва решението за режима на лични отношения, и по-специално:

1. да назначи лице, което да помага при изпълнението на решението или договореностите, позволяващи на детето да има лични отношения с другия родител; и
2. да разпореди на родителя, с когото живее детето, да депозира парична гаранция.

При постановяването на такива мерки съдът по-специално ще вземе предвид начина, по който се е държал в миналото родителят, с когото живее детето.

Съгласно член 419 от Закона за семейството, съдът може да постанови в рамките на производството за определяне на личните отношения на детето с другия родител една или повече мерки, за да се гарантира връщането на детето или за да се попречи на неговото отвлечане от родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения (например като разпореди на този родител да предаде паспорта си за времето на контакта с детето на съда, който е постановил мярката, като разпореди на родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения, да депозира парична гаранция, като забрани всяко отчуждаване или обременяване на правата на собственост на родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения — подробностите за такава забрана се вписват в публични регистри, като изиска от горепосочения родител да посещава редовно упълномощен орган, като например център за социално подпомагане, заедно с детето и по местоположението, където се осъществяват личните отношения, като определи мястото, където трябва да се осъществяват личните отношения, като забрани на детето да напуска държавата по време на личните отношения и като впише подробности за такава забрана в националната или транснационалната информационна система). Когато постановява горепосочените мерки, съдът трябва по-специално да вземе предвид начина, по който се е държал в миналото родителя, по отношение на когото е определен режимът на лични отношения.

Съгласно член 421 от Закона за семейството в решението за определяне на упражняването на родителските права или режима за лични отношения с детето не трябва да бъдат включени обяснителни бележки, ако решението се основава на споразумение между родителите, постигнато в съответствие с разпоредбите на Закона за семейството, или ако решението е постановено устно в присъствието на всички страни и всички страни са решили да не прибягват към средства за правна защита.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Съгласно член 99 от Закона за семейството всеки от родителите трябва да представлява сам детето в областите от обхвата на родителските права, в които другият родител е бил ограничен да го прави по силата на разпоредбите на Закона за семейството или със съдебно решение.

Член 105 от Закона за семейството гласи, че всеки от родителите може да упражнява сам родителските права изцяло, частично или до степената, необходима за вземане на решение по конкретен важен въпрос, касаещ детето. В горепосочените ситуации правото на другия родител да упражнява родителските права може да бъде ограничено само със съдебно решение, като се вземат предвид висшите интереси на детето. Ако е съществувало споделено упражняване на родителските права преди смъртта на единия от родителите, преживелият родител трябва да упражнява сам родителските права без съдебно решение, в случай че другият родител е починал или е обявен за починал. Когато се произнася във връзка с упражняването на родителските права само от единия родител, съдът ще реши дали родителят, на когото е присъдено упражняването на родителските права, следва да представлява сам детето по въпроси, свързани с негови основни лични права, или трябва да го прави със съгласието на другия родител, както е посочено в член 100 от Закона за семейството (представителство на детето по въпроси, свързани

с негови основни лични права, означава представителство в случай на промяна на името на детето или на неговия постоянен или временен домашен адрес или във връзка със свободата му да избира или да променя религиозна си принадлежност).

Съгласно член 110 от Закона за семейството, независимо от това дали родителските права се упражняват само от единия родител или споделено, родителите имат право да вземат сами ежедневни решения, касаещи детето, в моментите, в които детето се намира при всеки от тях. При спешни случаи, т.е. когато има непосредствена заплаха за детето, всеки от родителите има правото да реши да предприеме всички необходими действия с оглед на висшите интереси на детето, без да търси съгласието на другия родител. Той трябва да уведоми другия родител за това възможно най-скоро.

Независимо от това дали родителските права се упражняват само от единия родител или споделено, от родителите се изисква да обменят информация за здравето на детето, последователността в неговото възпитание, както и информация за учебните и извънучебните занимания на детето. Всеки обмен на такава информация трябва да се извършва по бърз и прозрачен начин и да е с акцент единствено върху детето. Нито един от родителите не може да злоупотребява със задължението си да сътрудничи, за да осъществява контрол върху другия родител. Освен гореизложеното, съгласно член 112 от Закона за семейството родителят, който има наложено ограничение в определена област от обхвата на родителските права, има право да поддържа лични отношения с детето, да взема ежедневни решения, свързани с детето, да предприема спешни действия в случай на непосредствена заплаха за детето и да получава информация за важни обстоятелства, свързани с личните права на детето. Тези права могат да бъдат ограничени или отнети със съдебно решение, ако ограничаването или отнемането е необходимо за защита на висшите интереси на детето. Родителят, който не упражнява родителските права върху детето, има право да изисква от другия родител информация за важни обстоятелства, свързани с личните права на детето, ако той има законен интерес да го прави и доколкото това не е в противоречие с висшите интереси на детето. В случай на спор съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на предложение, направено от детето или от единия от родителите, за да гарантира защитата на висшите интереси на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съгласно член 108 от Закона за семейството при споделено упражняване на родителските права родителите са задължени да вземат всички важни решения, касаещи детето, и да дават съгласието си чрез споразумение. Важните решения по отношение на детето се отнасят до неговото представителство по въпроси, свързани с основните му лични права, и представителството му по въпроси, свързани с ценни активи и имуществените му права. Важните решения по отношение на детето могат да бъдат и под формата на други решения, които могат да повлияят значително върху живота на детето, като например тези, касаещи личните отношения на детето с негови близки лица, извънредни медицински процедури или лечение, както и правото на детето да избира само училище. Всички тези решения ще бъдат валидни, при условие че другият родител е съгласен с тях. При изключителни случаи, напр. спешна медицинска процедура, се прилагат разпоредбите на специални наредби, уреждащи защитата на правата на пациентите. В член 100 от Закона за семейството са включени разпоредби относно представителството на детето по въпроси, свързани с негови основни лични права (в случай на промяна на името на детето или на неговия постоянен или временен домашен адрес или във връзка със свободата му да избира или да променя религиозна си принадлежност). Представителството по въпроси, свързани с основни лични права на детето, се счита за валидно, ако родителят, който представлява детето, е получил писменото съгласие на другия родител, че има право да представлява детето. В определените от закона случаи такова съгласие не се изисква, ако родителят, с когото живее детето, е получил съгласието на център за социално подпомагане. Ако родителят, представляващ детето, не може да получи писмено съгласие, съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на подадено от детето или от единия от родителите предложение кой родител ще представлява детето по съответния въпрос, за да защити неговите висши интереси.

В член 101 от Закона за семейството се съдържат разпоредби относно представителството по въпроси, свързани с ценни активи на детето или неговите имуществени права.

Съгласно член 109 от Закона за семейството, когато родителите имат право да представляват детето и не успеят да постигнат съгласие относно важни решения по отношение на детето, съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на подадено от детето или от единия от родителите предложение кой родител ще представлява детето по съответния въпрос. Ако важни решения са свързани с личните права на детето, родителите са задължени да участват в процес по задължително консултиране преди да бъде предявен иск в отсъствието на страна (*ex parte*).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

Предложенията следва да бъдат подадени до, а исковете да бъдат предявени пред общинските (районни) съдилища, упражняващи местна компетентност.

Съгласно член 34 от Гражданския процесуален закон (*Zakon o parničnom postupku*) общинските (районни) съдилища винаги се произнасят на първа инстанция по следните спорове: относно това дали бракът е непоправимо разстроен или дали следва да бъде унищожен и съпрузите на получат развод; спорове, свързани с определянето или оспорването на бащинство или майчинство; тези за определяне на родителя, с когото ще живее детето; както и тези, свързани с упражняването на родителските права, когато се разглежда едновременен иск за установяване на това дали бракът е непоправимо разстроен, за неговото унищожаване или за постановяването на развод.

В съответствие със Закона за семейството задължителното консултиране трябва да се проведе преди подаването на молбата за развод между съпрузи, упражняващи споделено родителските права по отношение на малолетно или непълнолетно дете, или преди иницирирането на друго съдебно производство, свързано с упражняването на родителски права и лични отношения. Разпоредбите в Закона за семейството, свързани със задължителното консултиране преди подаването на молбата за развод между съпрузи, упражняващи споделено родителските права по отношение на малолетно или непълнолетно дете, се прилагат *mutatis mutandis* по отношение на задължителното консултиране, предприето преди предявяването на иск за определяне на родителските права и режима на лични отношения на детето с другия родител, когато бракът /партньорството на родителите е необратимо разстроен(о). В закона се посочват случаи, при които не се прибегва до задължително консултиране. Процесът по задължително консултиране започва, след като дадена страна е подала искане във връзка с това. Искането се отправя до център за социално подпомагане писмено или устно (чрез изявление, което трябва да бъде вписано в регистър). Услугата по задължително консултиране се предоставя от екип от експерти към центъра за социално подпомагане, компетентен по мястото на постоянния или временния домашен адрес на детето или по местоположението на последния общ домашен адрес на съпрузите или на партньорите на семейни начала, независимо дали е постоянен или временен. Задължителното консултиране е процес, който включва личното участие на членовете на семейството (не се допускат представители). След приключване на процеса по задължително консултиране центърът за социално подпомагане ще изготви доклад, който ще е валиден за срок от шест месеца от датата на приключване на консултирането.

Присъствието на първата среща по семейна медиация е задължително преди молителят да може да подаде молба за развод.

В зависимост от вида на предявения иск (брачен спор; спор за установяване или оспорване на майчинство или бащинство; спор относно упражняване на родителски права, спор относно личните отношения, иск за развод по взаимно съгласие или искане за одобрение на план за

споделено упражняване на родителските права) молителят трябва да представи, наред с други документи, доклада от задължителното консултиране/доказателство за участие в първа семейна медиация/план за споделено упражняване на родителските права. Видът на необходимите документи зависи от вида на предявения иск.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

По всички иски, касаещи свързани с детето семейноправни въпроси, компетентните органи трябва да предприемат спешни действия, като същевременно защитават висшите интереси на детето.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да. Безплатната правна помощ се урежда от Закона за безплатната правна помощ (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne novine* (NN; Държавен вестник на Република Хърватия) № 143/2013).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Страните могат да обжалват решение на съд от първа инстанция в срок от петнадесет дни от датата на връчване на копие от решението, освен ако в Гражданския процесуален закон не е предвиден различен срок. Освен ако не е предвидено друго по закон, жалби могат да се подават срещу решение на съд от първа инстанция, постановено в резултат на специални иски, предявени в отсъствието на страна (*ex parte*), уреджани от Закона за семейството. Жалби могат да се подават в срок от петнадесет дни от датата на връчване на решението.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдът, към който могат да се обърнат страните, е общинският (районен) съд, упражняващ местна компетентност. Всяко изпълнително производство ще се провежда съгласно разпоредбите на Закона за принудителното изпълнение (*Ovršni zakon*), но в Закона за семейството се съдържат специални разпоредби относно изпълнението, предназначено да се гарантира предаването на детето, и относно изпълнението, предназначено да се гарантира поддържането на лични отношения (членове 509—525 от Закона за семейството).

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

За да може решение, постановено от чуждестранен съд, да бъде признато в съответствие със Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN № 53/91, 8/01), трябва да предявите иск.

Считано от 1 юли 2013 г., Хърватия прилага Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000. Глава III от въпросния регламент се прилага *mutatis mutandis* относно признаването и потвърждаването на изпълнението на решенията относно родителската отговорност.

Молбата за признаване или непризнаване, молбата за потвърждаване на изпълнението, както и предложението за изпълнение трябва да бъдат подадени пред общинския (районен) съд, упражняващ местна компетентност.

Предложенията следва да бъдат подадени до, а исковите да бъдат предявени пред общинските (районни) съдилища, упражняващи местна компетентност.

Разпоредбите на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, се прилагат по отношение на процедури за признаване и изпълнение на решенията, постановени от чуждестранни съдилища.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалби следва да се подават пред общински (районен) съд. Жалбата ще се гледа от окръжния (жупанийски съд).

Въззивните производства се подчиняват на разпоредбите на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, и на разпоредбите на Гражданския процесуален закон.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съгласно член 40 от Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения, приложимото право по отношение на връзката родител-дете е правото на държавата, чиито граждани са родителите и децата. Ако родителите и децата са граждани на различни държави, приложимото право е това на държавата, в която всички те имат постоянен домашен адрес. Ако родителите и децата са граждани на различни държави и ако нямат постоянен домашен адрес в държавите, чиито граждани са те, хърватското право ще се прилага, ако детето или единият от родителите е хърватски гражданин. Връзката родител-дете, която не се обхваща от горепосочените разпоредби, е предмет на правото на държавата, чиито гражданин е детето.

Считано от 1 януари 2010 г., Хърватия прилага Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

За повече информация, моля, разгледайте:

Закона за семейството (NN № 103/15)

Закона за принудителното изпълнение (NN № 112/12, 25/13, 93/14)

Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения (NN № 53/91, 88/01)

Закона за безплатната правна помощ (NN № 143/2013)

Закона за прилагане на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (NN № 127/2013)

Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Последна актуализация: 12/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.